

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2838/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.106/2024/2. számú végzése és a Budapest Környéki Törvényszék 6.P.21.334/2016/378. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat az Alkotmánybíróság megsemmisíti.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Horváth Béla ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján. Az indítványozó a Budapest Környéki Törvényszék 6.P.21.334/2016/378. számú végzése és a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.106/2024/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy a rendelkezésre álló iratok alapján az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] Az alapügyben alperes indítványozó és felperes házastársa közös vagyonát a Budapest Környéki Törvényszék ítéletével megosztotta. Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, amelyet az elsőfokú bíróság felterjesztett a Fővárosi Ítéltáblához, mint másodfokú bírósághoz. A másodfokú bíróság tanácsának elnöke az iratanyagot, a fellebbezés hiányának pótlása érdekében az elsőfokú bíróságnak visszaküldte. A Budapest Környéki Törvényszék hiánypótlásra felhívó végzése alapján a fellebbezési kérelem – egyéb hiányosság, a jogi képviselő meghatalmazásának korlátozottsága mellett – nem felelt meg a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 235. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek. A Budapest Környéki Törvényszék a hiánypótlást követően a fellebbezést ismételt

felterjesztette. A Fővárosi Ítéltábla tanácsának elnöke végzésével az iratokat az elsőfokú bíróság számára ismételten visszaküldte azzal, hogy a szükséges intézkedést az elsőfokú bíróság teszi meg. A végzés szerint az indítványozó hiánypótlási felhívást követően benyújtott fellebbezése továbbra sem felelt meg a rPp. 235. § (1) bekezdésében foglalt előírásoknak. A fellebbezésben meg kell jelölni, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hogyan változtassa meg, és egyes kereseti kérelmekről miként döntsön. A fellebbezési kérelem akkor határozott, ha abból egyértelműen megállapítható, hogy a fellebbező pontosan milyen döntést kér. A végzés szerint az indítványozó elsődleges fellebbezési kérelme nem tartalmazott az elsőfokú ítélet megváltoztatása iránti kérelmet, továbbra sem adta elő, hogy az ítélet meghatározott tételszámú ingatlanok, valamint társasági részesedés megosztásáról döntő rendelkezését az ítéltábla hogyan változtassa meg, az indítványozó ezek megosztására irányuló kérelméről miként döntsön. A kérelem kizárólag megállapításra irányult.

- [4] A Budapest Környéki Törvényszék ezt követően 6.P.21.334/2016/378. számú végzésével a fellebbezést a rPp. 237. §-a alapján hivatalból elutasította. A Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.106/2024/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését annak helyes indokolása alapján helybenhagyta. A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy mivel az indítványozó fellebbezése a hiánypótlásra való felhívás ellenére, továbbra is hiányos volt, az az érdemi elbírálásra nem volt alkalmas, az elsőfokú bíróságnak a fellebbezést a rPp. 237. §-a alapján hivatalból el kellett utasítania. Az indítványozó a Kúriához felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyet a Kúria hivatalból elutasított, mert a kérelem érdemben nem volt elbírálható.
- [5] 1.2. Az indítványozó hiánypótlást követően egységes szerkezetbe foglalt alkotmányjogi panaszában az alábbiakat adta elő.
- [6] Az indítványozó szerint az elsőfokú végzés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, a független és pártatlan bírósághoz való jogát. A Budapest Környéki Törvényszék a Fővárosi Ítéltábla iratokat visszaküldő végzésében tett utasítása alapján változtatta meg döntését, és utasította el az általa korábban már felterjesztett, így másodfokú elbírálásra alkalmasnak, megfelelőnek talált fellebbezést. Ezáltal az elutasító döntés lényegében a Fővárosi Ítéltábla álláspontját, döntését tükrözi. Az indítványozó jogait és kötelezettségeit nem független és befolyástól mentes bíróság bírálta el. Az indítványozó szerint a második felterjesztést követően a Fővárosi Ítéltáblának a rPp. 240. § (1) bekezdése szerint kellett volna eljárnia, az elutasító döntést meghoznia. A Fővárosi Ítéltábla végzése pedig azáltal sérti a pártatlanság követelményét, hogy a másodfokú bíróság döntését – az iratokat visszaküldő végzésében adott utasítása következtében – lényegében az a bíró hozta meg, aki az elsőfokú döntést is. A másodfokú eljárásban a rPp. 15. § (1) bekezdése ellenére kizárt bíró vett részt. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a Fővárosi Ítéltábla iratok visszaküldéséről rendelkező végzését számára

nem kézbesítették, így arról csak egy későbbi iratbetekintés során szerzett tudomást. Ahogy arra is hivatkozott, hogy azért nem tudott a bíró kizárása iránt indítványt előterjeszteni, mert számára nem közölték, hogy fellebbezését ki fogja elbírálni.

- [7] Az alkotmányjogi panaszban előadottak alapján a Fővárosi Ítéltábla végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközik. Az elsőfokú bíróság hivatalból elutasító végzését az a bíró bírálta el, aki az indítványozó fellebbezését az elsőfokú bírósághoz visszaküldte, mert azt elbírálásra alkalmatlannak találta. Így az indítványozó fellebbezési joga kiüresedett, illetve érdemben nem érvényesült a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Amennyiben ugyanis a Fővárosi Ítéltábla utasította volna el az indítványozó fellebbezését, akkor a fellebbezést követően a Kúria járhatott volna el. Az indítványozó végső soron az elsőfokú ítélettel szemben nem tudott jogorvoslattal élni.
- [8] Az indítványozó meglátása szerint a Fővárosi Ítéltábla törvénysértő módon járt el, amikor nem a rPp. 240. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint járt el, hanem végzésében az elsőfokú bíróságot a szükséges intézkedések megtételére, ebből következően a fellebbezés elutasítására utasította. Ezzel előidézve azt a helyzetet, hogy mind az első, mind pedig a másodfokú döntést a másodfokú tanács elnöke hozta meg.
- [9] Az indítványozó egyéb nyilatkozatként, a tényállást és a jogi indokolást illetően előadta, hogy a rPp. szerinti, a per tisztességes lefolytatásához való jogát nem érvényesíthette, mert a másodfokú bíróság nem adott lehetőséget arra, hogy jogorvoslati jogát az ítéltáblán kívüli, magasabb fórum előtt érvényesítse. Az indítványozó hivatkozott a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatra, és állította, hogy alkotmánybíróági gyakorlatban a tisztességes bíróági eljáráshoz való jog megsértése, az alkotmányossági szintet elérő *contra legem* jogalkalmazás megállapíthatóságának feltételei az ügyében fennállnak. Álláspontja szerint a fellebbezés a rPp.-ben meghatározott jogszabályi követelményeknek megfelel, a fellebbezését alapos indokolás nélkül utasította el a bíróság. A Fővárosi Ítéltábla támadott végzésével megsértette a rPp. tartalom szerinti elbírálás elvét, illetve 235. § (1) bekezdését.
- [10] Az indítványozó továbbá a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.106/2024/2. számú végzése végrehajtásának felfüggesztését kérte az Abtv. 61. § (1) bekezdés a)-b) pontja alapján.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és

pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattel éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[12] 2. A rPp. érintett rendelkezései:

„15. § (1) A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per első fokú elintézésében részt vett”

„233. § (1) Az első fokú bíróság határozata ellen - amennyiben a törvény ki nem zárja - fellebbezésnek van helye. Fellebbezéssel élhet a fél, a beavatkozó, végül az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés reá vonatkozó része ellen.”

„233/A. § Fellebbezéssel megtámadható a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az első fokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye, továbbá a másodfokú eljárásban hozott, a fellebbezést hivatalból elutasító végzés.”

„235. § (1) A fellebbezésben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a fellebbezés irányul és elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az – elbírálása esetén – reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az első fokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

(2) Ha a fellebbezés nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, a 95. §-ban az elnök hatáskörébe utalt intézkedéseket az első fokon eljáró tanács elnöke teszi meg.”

„237. § Ha a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezést felhívás [235. § (2) bekezdése] ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az első fokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Azt, aki a fellebbezést elutasító határozat ellen nyilvánvalóan alaptalan fellebbezéssel él, a másodfokú bíróság pénzbírsággal (120. §) sújthatja.”

„238. § (1) Ha a fellebbezési határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetőleg, ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az első fokú bíróság azt a per

összes irataival együtt legkésőbb nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz. Ha a 235. § (2) bekezdésében foglalt intézkedésre került sor, a határidőt annak teljesítésétől kell számítani. Ha a fellebbezés a határozatnak előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítása ellen is irányul, a fellebbezést azonnal, már a fellebbezési határidő lejárta előtt fel kell terjeszteni.”

„240. § (1) Ítélet ellen irányuló fellebbezés esetében az elnök az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt (95. §), ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak el kellett volna utasítania (237. §), ennek megfelelően határoz.”

III.

- [13] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [14] 1. Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla döntésével szemben alkotmányjogi panaszt nyújtott be. A felülvizsgálati eljárás folyamatban léte miatt az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyesbíró eljárásában az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján visszautasította. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézhezvételétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Ügyrend 32. § (4) bekezdése alapján a Kúria felülvizsgálati eljárást lezáró határozatának kézhezvételétől számított, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül a sérelmezett döntés ellen az alkotmányjogi panasz ismételten benyújtható, ha a határidőben benyújtott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 32. § (3) bekezdés alapján utasította vissza. Az alkotmányjogi panaszát az indítványozó határidőben nyújtotta be.
- [15] Az indítványozó jogi képviselővel jár el, a jogi képviselő az alkotmánybírósági eljárásra vonatkozó meghatalmazását – hiánypótlásra történő felhívást követően – csatolta.
- [16] 2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, továbbá a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [17] A fellebbezést hivatalból elutasító végzés a másodfokú elbírálási szakaszt anélkül zárja le, hogy a bíróság az ügy érdeméről döntene, így az eljárást befejező egyéb döntésnek minősül.

- [18] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [19] Megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszra okot adó per alperese, érintettnek és jogosultnak is tekinthető.
- [20] 3. Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem feltételeinek. Az indítvány megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezéseket [a) pont]; kifejtette az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [b) pont]; megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálándó bírói döntéseket [c) és d) pont]; tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, illetve kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott bírói döntések megsemmisítésére [e) és f) pont].
- [21] 4. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [22] A vizsgált esetben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét veti fel, hogy a bíróságok a fellebbezés érdemi elbírálhatóságra való alkalmasságának vizsgálata során a tisztességes bírósági eljáráshoz, illetve jogorvoslathoz való jog alkotmányos követelményeinek megfelelően jártak-e el, figyelemmel arra, hogy a bíróságok eljárása eredményeként az indítványozó az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés érdemi elbírálásának lehetőségétől esett el.
- [23] Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján az alkotmányjogi panaszt befogadta és érdemben bírálta el.

IV.

- [24] Az alkotmányjogi panasz a következők szerint megalapozott.
- [25] 1. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a jogorvoslathoz, illetve a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, különösen a független és pártatlan bírósághoz való joga sérelmére hivatkozott.
- [26] Az indítványozó jogorvoslathoz, illetve tisztességes bírósági eljáráshoz való joga megsértését abban látta, hogy a másodfokú bíróság elnöke nem a rPp. 240. § (1) bekezdése szerint járt el, hanem az iratok visszaküldéséről való döntésében a szükséges intézkedés megtételére utasította az elsőfokú bíróságot, így a Budapest

Környéki Törvényszéknek kellett hivatalból elutasítania a fellebbezést. Ennek eredményeként sem az elsőfokú, sem pedig a másodfokú végzés nem felel meg a független és pártatlan bíróság követelményének, amely a jogorvoslathoz való joga kiüresedésével is járt; illetve a bíróságok eljárása eredményeként elzárták a magasabb bírói fórumhoz, a Kúriához fordulás lehetőségétől, végső soron pedig az érdemi ítélettel szembeni jogorvoslathoz való jogának érvényesítésétől.

- [27] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érvelése, illetve az ügy sajátossága alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmét egyben vizsgálta, mely vizsgálata tárgyává az indítványozó által kifogásolt, a fellebbezés érdemi elbírálhatóságának kérdésében lefolytatott eljárását tette az alábbiak szerint.
- [28] 2. Az alapul fekvő ügyben az indítványozó a Budapest Környéki Törvényszék házastársi közös vagyon megosztásáról szóló döntésével szemben terjesztett elő fellebbezést, mely elsőfokú, az ügy érdemében született döntéssel szembeni fellebbezését utasította el az elsőfokú bíróság. A rPp. szerinti fellebbezés az érdemi döntéssel szembeni, perorvoslati eszköz, amelynek törvényben való szabályozásával a jogalkotó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jogot biztosította.
- [29] 2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „[a] jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni” {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [30] A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [31] 2.2. „A jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése tevékeny közreműködést követel az állam részéről. Egyrészt a jogalkotónak meg kell alkotnia azokat az eljárási szabályokat, melyek szerint ez az alapjog gyakorolható, másrészt pedig a jogalkalmazók kötelesek e szabályokat követve eljárni. A fél akkor tudja tehát

gyakorolni a jogorvoslathoz való alapjogát, ha a bíróságok az alapjog érvényesítésére rendelt jogszabályi előírások szerint járnak el” {18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [12]}. A jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesülése kötelezettséget telepít a jogalkotóra és a jogalkalmazóra egyaránt {lásd hasonlóan: 3111/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [47]}, de annak gyakorlására a jogosultnak is csupán a törvényben meghatározott feltételek mellett van lehetősége.

- [32] A fellebbezés gyakorolhatóságának feltételeit tartalmazza a rPp., mely a fellebbezés érdemi vizsgálatának egyik feltételévé tette azt, hogy a fellebbezésben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a fellebbezés irányul és elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A határozott kérelem feltételének való megfelelés hiányában a rPp. 235. § (2) bekezdése szerint az első fokon eljáró tanács elnöke a 95. §-ban az elnök hatáskörébe utalt intézkedéseket megteszi, hiánypótlásra hívja fel a felet. Abban az esetben pedig, ha a fél a fellebbezést felhívás [235. § (2) bekezdése] ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az elsőfokú bíróság a rPp. 237. § (1) bekezdése szerint a fellebbezést hivatalból elutasítja. A rPp. rendelkezései alapján a felhívás ellenére hiányos fellebbezés benyújtásának következményeként tehát az elsőfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja.
- [33] Amennyiben a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt felterjeszti a másodfokú bírósághoz (rPp. 238. §). A másodfokú tanács elnöke az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt (95. §), ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak el kellett volna utasítania (237. §), ennek megfelelően határoz [rPp. 240. § (1) bekezdés]. Ennek értelmében a szabályozás a másodfokú bíróság elnökének (is) hatáskörébe utalja a fellebbezés hivatalból történő elutasításának lehetőségét, akkor, ha azt már az elsőfokú bíróságnak is el kellett volna utasítania.
- [34] A másodfokú bíróságnak a fellebbezést hivatalból elutasító „elsőfokú” döntésével szemben a rPp. 233. § (1) bekezdése, illetve 233/A. §-a alapján – ez utóbbi esetben az ítéletábról a Kúriához – van helye fellebbezésnek.
- [35] Összességében, amennyiben a fellebbezés a határozott kérelem követelményének nem felel meg, annak hivatalból történő elutasítása következtében a másodfokú bíróság a fellebbezést nem bírálja el. A hivatalból történő elutasítás eredményeként az indítványozó nem gyakorolhatja az elsőfokú bíróság ítéletével szembeni, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát. Ennek következtében kiemelt jelentőséggel, illetve alaptörvényi érintettséggel bír annak megítélése, hogy a bíróságok minden kétséget kizáróan, az érdemi döntéssel szembeni jogorvoslathoz való jog érvényesítésére biztosított szabályok betartásával, a tisztességes eljárás követelményének megfelelően jártak-e el.
- [36] 3. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az érdemi döntéssel szembeni jogorvoslathoz való jog gyakorlását megelőző, a fellebbezés elbírálásra való

alkalmasságának vizsgálata körében a bírósági eljárás megfelelt-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményeinek.

- [37] 3.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljárás (*fair trial*) „egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően az egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [47]; hivatkozta: 3257/2020. AB határozat, Indokolás [32]}.
- [38] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket. Nevesíteni lehet ugyanakkor számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tisztességes bírósági eljárás része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek észszerű időn belül való befejezése {2/2017. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [51]–[52]} és az indokolt bírói döntéshez való jog {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a tisztességes eljárásnak része, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 116, 118; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [39] A rPp. 240. § (1) bekezdésével ellentétes eljárás az ügy valamennyi körülményére, így különösen a pártatlanság követelményének teljesülésére figyelemmel veti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét.
- [40] 3.2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt kiemeli, hogy „[n]em törekszik az Alkotmánybíróság arra, hogy a bíróságok fellebbezési feltételek megtartásának vizsgálatára vonatkozó döntéseit törvényességi szempontból felülbírálja. A fellebbezésre vonatkozó törvényi követelmények vizsgálata és az alapjog gyakorolhatóságának összefonódása miatt azokban az ügyekben tartja indokoltnak az alkotmányossági célú felülvizsgálatot, ahol a bírói döntés nem ad törvényen alapuló, logikus indokot a fellebbezés elutasítására” {18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}. Az Alkotmánybíróság a tárgyi ügyben nem arra irányuló vizsgálatot

folymatott, hogy a fellebbezés egyébként a törvényi feltételeknek megfelel-e, hogy a fellebbezés az érdemi vizsgálatra egyébként alkalmas volt-e.

- [41] Az Alkotmánybíróság döntéseiben következetesen hangsúlyozza, hogy miután nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el, az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések nem vezetnek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapítására. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ezért: „Az eljárás egyes elemeinek törvénysértő volta önmagában nem eredményez szükségképpen alaptörvény-ellenességet, és – mivel eljárása során az Alkotmánybíróság előtt mércéül kizárólag az Alaptörvény áll –, csak alapos alkotmányjogi mérlegelés után dönthető el, hogy [...] egyes szabálysértések, akár külön-külön, akár összességükben alaptörvény-ellenességhez vezettek-e” {3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [50]; 3305/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [51]}.
- [42] 3.3. Az indítványozó a független és pártatlan eljárás hiányát abban látta, hogy a Budapest Környéki Törvényszék a másodfokú tanács elnökének utasítása alapján hozta meg döntését, míg a tanács elnökének közreműködése következtében fellebbezése elbírálásában kizárt bíró vett részt. Az indítványozó által hivatkozott független és pártatlan eljárás az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a tisztességes bírósági eljárás egyik részjogosítványa, amelyeknek egy bírósági eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy az tisztességesnek minősüljön.
- [43] A pártatlanság követelménye az eljárásban részt vevő személyekkel szembeni előítélet-mentes, elfogulatlan eljárás követelményét jeleníti meg. A pártatlanság követelményének van egy szubjektív, a bíró magatartásában rejlő és egy objektív, a szabályozásban megnyilvánuló követelménye {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [48], hivatkozva: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [38]; 23/2024. (XII. 23.) AB határozat, Indokolás [24]}. A pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében {3353/2024. (X. 8.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága egy olyan általános jogelv, amely a legalapvetőbb emberi jogok közé tartozik {lásd például: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]; 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [38]; 23/2024. (XII. 23.) AB határozat, Indokolás [24]}. Független és pártatlan bíráskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát. Mindebből következik, hogy a tisztességes bírósági tárgyalás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [28]; lásd erről még: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; hivatkozva: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [38]; 23/2024. (XII. 23.) AB határozat, Indokolás [24]}.

- [44] A pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsősorban az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják {25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [29], 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [45] 3.4. A fentiekben kifejtettekre figyelemmel vizsgálta az Alkotmánybíróság a bíróságok eljárását.
- [46] A rendelkezésre álló iratok alapján az iratok visszaküldését követően a Budapest Környéki Törvényszék az indítványozót a fellebbezés hivatalból történő elutasításának terhe mellett hiánypótlásra hívta fel. A hiánypótlást követően az elsőfokú bíróság a fellebbezést a Fővárosi Ítéltáblához felterjesztette. Az elsőfokú bíróság eljárási cselekménye értelmében a hivatalból történő elutasítás feltételeinek fennálltát nem állapította meg, a felhívásba megjelölt jogkövetkezmény alkalmazását nem látta szükségesnek. Ezzel az elsőfokú bíróság a fellebbezést a rendes perorvoslati úton (ismét) elindította, megnyitva ezzel az első fokon hozott érdemi döntés másodfokú eljárásban való felülbírálatát, illetve biztosítva ezzel azt, hogy a – fellebbezés rendes jogorvoslati hatásai egyikeként – jogerő ne álljon még be.
- [47] A másodfokú tanács elnöke az elsőfokú bíróság felterjesztése, és az előbbi körülmények ellenére nem a rPp. 240. § (1) bekezdésében számára biztosított intézkedések megtételéről döntött, hanem az iratokat ismételten visszaküldte azzal a meghagyással, hogy a fellebbezés továbbra sem felel meg a törvényi feltételeknek, és a szükséges intézkedést az elsőfokú bíróság teszi meg.
- [48] A Fővárosi Ítéltábla tanácsának elnöke ennek következtében rögzítette a Budapest Környéki Törvényszék döntési keretét, mely döntés az elutasítás indokát tekintve megfelel a másodfokú bíróság tanácsa elnökének végzésében meghatározottaknak. A bíróság megállapította, hogy a fellebbezés továbbra sem felel meg a rPp. 235. § (1) bekezdésében foglalt előírásoknak, és az indítványozó fellebbezését a rPp. 237. §-a alapján hivatalból elutasította.
- [49] Ezt követően hagyta helyben a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntését, mely helybenhagyó döntés meghozatalában, így a fellebbezést hivatalból elutasító döntés másodfokú felülbírálatában az iratot visszaküldéséről döntő, a felterjesztett fellebbezést már a visszaküldő végzésben érdemi elbírálásra alkalmatlannak minősítő bíró részt vett. Ezen eljárása következtében maga is részt vett a fellebbezés érdemi elbírálhatóságra való alkalmassága, illetve annak vizsgálatában, hogy – az indítványozó végzéssel szembeni fellebbezése alapján – az elsőfokú bíróság helyesen ítélte-e úgy, hogy a fellebbezés a határozott kérelem követelményének nem felel meg, a fellebbezést el kellett utasítania.
- [50] Valamennyi körülmény figyelembevételével a bíróságok eljárása olyan helyzetet teremtett, amely alkalmas arra, hogy annak a pártatlan, külső befolyástól mentes jellegébe vetett bizalmat megingassa, így alkalmatlan arra, hogy a támadott döntések pártatlanságával szemben fennálló kétséget teljes mértékben kizárja. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alapul fekvő ügyben a Fővárosi Ítéltábla

tanácsa elnökének a rPp. 240. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes eljárása eredményeként, a tanácselnök szerepvállalásán keresztül sem a Budapest Környéki Törvényszék, sem pedig a Fővárosi Ítéltábla döntése esetén nem volt kizárható pártatlanságának kétsége.

- [51] 3.5. Az Alkotmánybíróság a bíróságok eljárásának vizsgálata során megállapította, hogy az indítványozó ugyan előterjeszthette a jogorvoslathoz való joga érvényesítése érdekében a rPp.-ben biztosított fellebbezését, viszont a bíróságok fellebbezés érdemi elbírálásra való alkalmasságának vizsgálatára irányuló eljárása nem felelt meg az alkotmányos követelményeknek. A bíróságok eljárása során nem volt biztosított az indítványozó számára a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, amely eredményeképpen az indítványozót elzárták az érdemi döntéssel szembeni tényleges, hatékony jogorvoslathoz való jogának (a fellebbezési eljárás tényleges igénybevételén keresztül történő) érvényesítésétől, illetve a támadott döntések eredményeként a Kúria másodfokú döntési jogkörét is elvonták.
- [52] 4. A fentiek alapján, az ügy összes körülményét mérlegelve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által támadott döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe, illetve ennek következtében a XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütköznek, ezért az Alkotmánybíróság azokat megsemmisítette.
- [53] 5. Az Alkotmánybíróság a fellebbezés tartalmát, a törvényi feltételeknek való megfelelését nem vizsgálta, így nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a fellebbezés hivatalból történő elutasítása helyes volt-e.

Budapest, 2025. szeptember 23.

Dr. Patyi András s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró